

N:o 247.

Af herr **G. Elowson**, *angående ändrad lydelse af §§ 49 och 87 regeringsformen samt §§ 6, 7, 8, 10, 11, 13 till och med 22, 25, 27, 28 och 38 riksdagsordningen.*

Då enligt min uppfattning införande af proportionellt valsätt till Riksdagens båda kamrar är den kungstanke, som ensam förmår att gifva en rationell och varaktig lösning af rösträttsfrågan, har jag tillåtit mig att till ett sammanhängande helt sammanföra de grundlagsparagrafer, som beröras i Kungl. Maj:ts proposition n:o 51 och min motion n:o 180.

Om och när Riksdagen beslutar, att valen till kamrarna skola förrättas efter någon viss, närmare bestämd proportionell valmetod, så torde det vara riktigt att i själfva grundlagstexten gifva uttryck åt den uppfattningen, att det just är valsättet, som i sina hufvuddrag bestämes af proportionalitetsprincipen. I öfverensstämmelse härmed har åt de paragrafer (10 och 18), som principiellt afhandla valsättet, gifvits en affattning, hvilken såsom alternativ torde beaktas, när det förberedande beslutet om en grundlagsändring skall fattas.

Till § 19 riksdagsordningen, sådan den är affattad uti Kungl. Maj:ts förslag, har öfverflyttats stadgandet därom, att hvarje röstande äger en röst. Sistnämnda viktiga bestämmelse, som onekligen hänföra sig mera till valmannens rätt än till sättet för valets utförande, har jag ansett böra lämpligen intagas uti en särskild paragraf.

Af synnerlig vikt måste det vara, att det stadgande, som från valrätt utesluter understödstagare, erhåller en i juridiskt hänseende klar och tydlig affattning. Det vill synas, som skulle ifrågavarande stad-

gande hafva funnit ett lyckligt uttryck uti den af herr K. A. Staaff m. fl. afgifna motionen n:o 233. Samma motion har framhållit såsom ett önskningsmål, öfverensstämmande med förut gjorda uttalanden, att åldersgränsen för tillträdande af valrätt borde nedflyttas ett år. Båda dessa ändringar hafva blifvit införda uti §§ 11 och 16.

Riksdagsordningens nuvarande §§ 11 och 22, som afhandla förfaringsättet för anförande af besvär öfver förmenta felaktigheter vid valförrättningen, hafva af mig sammanförts till en paragraf, nämligen den 25.

De nuvarande §§ 9, 12, 23, 24 och 26 riksdagsordningen hafva kunnat lämnas orubbade såväl till innehåll som plats.

Om ett tredje moment tillägges till regeringsformens § 87, torde sammanbindningsordet »ock» böra utgå ur mom. 2:o af samma paragraf.

Angående sammanförandet af de båda föreslagna lagarna om val till Riksdagens Första Kammare och om val till Riksdagens Andra Kammare ämnar jag väcka särskild motion.

På grund af hvad jag sålunda haft äran anförä, tillåter jag mig hemställa,

att Riksdagen behagade antaga såsom hvilande för vidare grundlagsenlig behandling följande förslag till ändrad lydelse af:

Regeringsformen.

§ 49.

Riksdagen representerar svenska folket. De rättigheter och åligganden, som gällande lag tillägger Rikets Ständer, tillkomma hädaneftir Riksdagen. Den fördelas i två kamrar, hvilkas ledamöter väljas, på sätt riksdagsordningen angifver. Kamrarne — — — — — sammankalla.

Hos urtima riksdag — — — — — sammanhang.

§ 87.

- 1:o. Riksdagen — — — — — sägs.
 2:o. Riksdagen äge gemensamt — — — — — antagande.
 3:o. Riksdagen äge äfven gemensamt med Konungen stifta, förändra, förklara eller upphäfva lag om val till riksdagsmän.

Riksdagsordningen.

§ 6.

1. Första Kammarens ledamöter skola till ett antal af etthundra-femtio väljas för en tid af nio år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

2. Hvert och ett af rikets län, till hvilka i fråga om riksdagsmannaval Stockholms stad är att hänföra, utgör med undantag för de fall, hvarom nedan förmäles, en valkrets.

3. Stad, hvars folkmängd vid början af åttonde året före en nioårsperiod inom den valkrets, till hvilken staden hör, uppgår till eller öfverstiger tre etthundrafemtiondedelar af rikets folkmängd, skall från och med denna nioårsperiod utgöra en särskild valkrets. Inträffar sedermera, att folkmängden vid början af åttonde året före en nioårsperiod i sådan stad ej längre uppgår till en sextiondedel af rikets folkmängd, skall den stad icke vidare bilda egen valkrets.

4. Där ett län eller, om en eller flera af ett läns städer bilda egna valkretsar, öfriga delen af sådant län till följd af särskilda omständigheter, såsom folkmängdens storlek eller samfärdsförhållandena, finnes lämpligen böra delas, må dylikt län eller dylik länsdel utgöra högst två valkretsar.

5. Rikets indelning i valkretsar innehålles i lagen om val till riksdagsmän.

§ 7.

1. Inom hvarje valkrets väljes, efter folkmängden vid början af året näst före den nioårsperiod, för hvilken valet inom valkretsen gäller, en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en etthundrafemtiondedel af rikets folkmängd; och skola för ernående af hela antalet etthundra-femtio riksdagsmän de valkretsar, hvilkas folkmängd mest öfverskjuter

de tal, som, efter hvad nyss är sagdt, äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarna, hvar för sig i ordning efter öfverskottens storlek vara berättigade att välja ytterligare en riksdagsman. Äro öfverskotten lika för två eller flera valkretsar, afgöres, där så erfordras, företrädet genom lottning inför chefen för justitiedepartementet i närvaro af tre bland de af Riksdagen utsedda fullmäktige i rikets bank och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret.

2. Det antal riksdagsmän, hvarje valkrets enligt ofvan angifna grunder äger utse, bestämmes årligen före maj månads utgång af Konungen; dock må hvad sålunda bestämmes icke lända till inskränkning i vald riksdagsmans rätt att under föreskrifven tid utöfva riksdagsmannakallet.

3. Om valkrets i följd af ökad folkmängd erhåller rätt att utöfver antalet förut varande riksdagsmän utse ytterligare en eller flere riksdagsmän, fylles sålunda uppkommen ledighet på sätt i vallagen är stadgadt.

§ 8.

1. Val till riksdagsmän i Första Kammaren verkställas under september månad inom hvarje valkrets hvar nionde år i den ordningsföljd, som vallagen bestämmer.

2. Förordnar Konungen nya val, verkställas dessa ofördröjligen för den inom hvarje särskild valkrets återstående tiden.

3. För enhvar, som blifvit utsedd till ledamot i Första Kammaren, utfärdas ofördröjligen af Konungens befallningshafvande fullmakt i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas åt den valde och det andra insändes till justitiedepartementet.

§ 10.

Första Kammarens ledamöter väljas enligt proportionellt valsätt medelst elektor.

Närmare bestämmelser om valen och valsättet meddelas i vallagen.

§ 11.

1. Vid elektorval äger enhvar välfrejdad svensk man, hvilken åligger att till staten erlægga bevillning, valrätt från och med kalenderåret näst efter det, hvarunder han uppnått tjugufyra års ålder, dock ej

a) den, som står under förmynderskap eller är försatt i konkurs-tillstånd;

b) den, som på grund af gällande föreskrifter angående fattig-vården står under fattigvårdsstyrelsens målmans- eller husbonderätt;

c) den, som icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, hvilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalender-åren;

d) värnpliktig, som icke fullgjort de honom till och med ut-gången af sistförflutna kalenderår åliggande värnpliktsöfningar.

2. Vid elektorsval beräknas röstvärdet sålunda, att åt hvarje röst-berättigad, som i bevillning till staten erlägger

	en riksdaler eller därunder		tillerkännes en röst,
öfver en	riksdaler till och med fyra	riksdaler	tillerkännes två röster,
» fyra	» » nio	» »	tre »
» nio	» » sexton	» »	fyra »
» sexton	» » tjugufem	» »	fem »
» tjugufem	» » trettiosex	» »	sex »
» trettiosex	» » fyrationio	» »	sju »
» fyrationio	» » sextiofyra	» »	åtta »
» sextiofyra	» » åttio	» »	nio »
» åttio	» »	» »	tio röster.

3. Närmare bestämmelser om valen och om tillämpningen af nu stadgade villkor meddelas i vallagen.

§ 13.

Andra Kammaréns ledamöter skola till ett antal af tvåhundra-trettio väljas för en tid af tre år, räknade från och med januari månads början året näst efter det, under hvilket valet skett.

§ 14.

1. Hvert och ett af rikets län, till hvilka i fråga om riksdags-mannaval Stockholms stad är att hänföra, utgör med undantag för de fall, hvarom nedan förmäles, en valkrets.

2. Stad, hvars folkmängd vid början af andra året före en tre-årsperiod uppgår till eller öfverstiger tre tvåhundra-trettiondelar af rikets

folkmängd, skall från och med denna treårsperiod utgöra en valkrets. Inträffar sedermera vid början af andra året före en treårsperiod, att folkmängden i sådan stad ej längre uppgår till en nittiondel af rikets folkmängd, skall den stad icke vidare bilda egen valkrets.

3. Där ett län eller, om en eller flera af ett läns städer bilda egna valkretsar, öfriga delen af sådant län till följd af särskilda omständigheter, såsom folkmängdens storlek eller samfärdsförhållandena, finnes lämpligen böra delas, må dylikt län eller dylik länsdel utgöra högst två valkretsar.

4. Rikets indelning i valkretsar innehålles i lagen om val till riksdagsmän.

§ 15.

1. Inom hvarje valkrets väljes, efter folkmängden vid början af året näst före den treårsperiod, för hvilken valen gälla, en riksdagsman för hvarje fullt tal, motsvarande en tvåhundredrettiondel af rikets folkmängd; och skola för ernående af hela antalet tvåhundredrettio riksdagsmän de valkretsar, hvilkas folkmängd mest öferskjuter de tal, som, efter hvad nyss är sagdt, äro bestämmande för riksdagsmännens antal inom valkretsarna, hvar för sig i ordning efter öferskottens storlek vara berättigade att välja ytterligare en riksdagsman. Äro öferskottstalen lika för två eller flera valkretsar, afgöres, där så är nödigt, företrädet genom lottnings på sätt i § 7 mom. 1 är stadgadt.

2. Det antal riksdagsmän, hvarje valkrets enligt ofvan angifna grunder äger utse, fastställes af Konungen.

§ 16.

Valrätt tillkommer enhvar välfrejdad svensk man från och med kalenderåret näst efter det, hvarunder han uppnått tjugufyra års ålder, dock ej

a) den, som står under förmynderskap eller är försatt i konkurs-tillstånd;

b) den, som på grund af gällande föreskrifter angående fattigvården står under fattigvårdsstyrelsens målsmans- eller husbonderätt;

- e) den, som icke erlagt de honom påförda utskylder till stat och kommun, hvilka förfallit till betalning under de tre sistförflutna kalenderåren;
- d) värnpliktig, som icke fullgjort de honom till och med utgången af sistförflutna kalenderåret åliggande värnpliktsöfningar.

Närmare bestämmelser rörande tillämpningen af nu stadgade villkor meddelas i vallagen.

§ 17.

1. Val till riksdagsmän i Andra Kammaren verkställas under september månad året näst före början af de tre år, för hvilka valen gälla.
2. Förordnar Konungen nya val, verkställas dessa ofördröjligen för den återstående tiden.

§ 18.

Andra Kammarens ledamöter väljas enligt proportionellt valsätt och omedelbart.

Närmare bestämmelser om valen och valsättet meddelas i vallagen.

§ 19.

Vid val till Andra Kammaren tillkommer hvarje röstande en röst

§ 20.

Till ledamöter i Andra Kammaren kunna endast utses män, som äga valrätt inom den valkrets, för hvilken de väljas, och icke enligt § 26 äro obehöriga att vara riksdagsmän.

§ 21.

För enhvar, som blifvit utsedd till ledamot i Andra Kammaren, utfärdas ofördröjligen af Konungens befallningshafvande fullmakt i två exemplar, af hvilka det ena öfverlämnas åt den valde och det andra insändes till justitiedepartementet.

§ 22.

Riksdagsman, som för Andra Kammaren vald blifvit, må ej denna befattning sig undandraga, med mindre han företer giltiga skäl för afsägelse. Såsom sådana anses:

1. de hinder allmänna lagen upptager såsom laga förfall;
2. ålder öfver 60 år;
3. att den valde tillförene såsom riksdagsman bevisat tre lagtima riksdagar.

Afsägelse af riksdagsmannaupdrag, ehvad den göres vid val-tillfälle eller efteråt, mellan riksdagar, pröfvas af Konungens befallningshafvande.

§ 25.

Är någon missnöjd med val till riksdagsman eller sådan Konungens befallningshafvandes åtgärd, som står i omedelbart samband med själfva valet, eller vill någon klaga öfver beslut, hvarigenom af honom gjord afsägelse af riksdagsmannaupdrag inom Andra Kammaren ej blifvit godkänd, må han däröfver hos Konungen anföra besvär. För sådant ändamål äger klaganden hos Konungens befallningshafvande äska behörigt protokollsutdrag, hvilket inom högst tre dagar därefter bör till klaganden utlämnas; och skall han, vid förlust af talan, sist inom tio dagar efter valförrättningens slut sina till Konungen ställda besvär ingifva till befallningshafvanden, som genom kungörelse, hvilken i allmänna tidningarna införes, utsätter viss kort tid, inom hvilken underdånig förklaring må öfver besvären till Konungens befallningshafvande aflämnas. Sedan den för förklarings afgifvande bestämda tid tilländalupit, har Konungens befallningshafvande att besvären jämte alla målet rörande handlingar ofördröjligen till Konungen insända, för att i dess högsta domstol skyndsamt föredragas och afgöras.

§ 27.

Därest någon varder för samma tid vald till ledamot af bägge kamrarna eller till ledamot af Första Kammaren för två eller flera valkretsar, må på honom ankomma att bestämma i hvilkendera kammaren han vill inträda eller för hvilken valkrets han vill anses till riksdagsman

vald. Dock åligger honom att hos Konungens befallningshafvande i den ort, för hvilken han riksdagsmannaupdrag ej mottager, därom göra skyndsamt anmälan.

§ 28.

Hos Konungen göres af hvardera kammaren anmälan om de ledigheter inom kammaren, hvilka skola under samma eller innan nästa riksdag fyllas, hvarefter Konungen anbefaller dess befallningshafvande föranstalta, att annan utses i den afgångnes ställe.

Om emellan riksdagar ledighet i någondera kammaren genom ledamots afgång uppstår, åligger Konungens befallningshafvande att om ledigheten göra anmälan hos Konungen, som förordnar om utseende af annan person i den afgångnes ställe.

§ 38.

1. Konstitutionsutskottet tillkommer att granska rikets grundlagar samt att hos Riksdagen föreslå de ändringar däruti, dem utskottet anser högst nödiga eller nyttiga och möjliga att verkställa, så ock att meddela utlåtande öfver de från kamrarna till utskottet hänvisade grundlagsfrågor samt förslag till stiftande, ändring, förklaring eller upphäfvande af lag om val till riksdagsmän.

2. Utskottet — — — — — stadgadt.

3. Utskottet — — — — — proposition.

Om remiss till konstitutionsutskottet anhålles.

Stockholm den 29 mars 1904.

Gullbrand Elowson.